

Πρεσβεία της Ελλάδος στην Τιφλίδα
Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Η παρούσα Έρευνα Αγοράς αφορά το κεφάλαιο της Συνδυασμένης Ονοματολογίας: HS 30

Τιφλίδα, Σεπτέμβριος, 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ ΥΓΕΙΑΣ.....	4
B. ΠΡΟΣΦΟΡΑ	9
B.1 Δομή Παραγωγής	9
B.2 Προοπτικές στην εξέλιξη της προσφοράς	9
Γ. ΖΗΤΗΣΗ	10
Γ.1 Προοπτικές στην εξέλιξη της ζήτησης.....	10
Δ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	11
Δ.1 Ανάλυση εξαγωγών - εισαγωγών	11
Δ.2 Ανάλυση ελληνικών εξαγωγών- εισαγωγών.....	18
Δ.3 Δασμολογικό καθεστώς.....	20
E. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ.....	20
E.1 Δομή αγοράς – Δίκτυα Διανομής.....	20
E.2 Παρουσία ελληνικών προϊόντων	21
ΣΤ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	22
ΣΤ.1 Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου.....	22
Z. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.....	25

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Εμπορικό ισοζύγιο Γεωργίας, Κεφάλαιο 30, σε αξία, (εκ. USD)	11
Πίνακας 2: Εισαγωγές ανά χώρα, Κεφάλαιο 30, σε αξία (εκ. USD)	11
Πίνακας 3: Εξαγωγές ανά χώρα, Κεφάλαιο 30, σε αξία (εκ. USD)	13
Πίνακας 4: Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3003, σε αξία (εκ. USD)	13
Πίνακας 5: Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3003, σε ποσότητες (τόνους)	14
Πίνακας 6: Εξαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3003, σε αξία (εκ. USD)	14
Πίνακας 7: Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3004, σε αξία (εκ. USD)	14
Πίνακας 8: Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3004, σε ποσότητες (τόνους)	16
Πίνακας 9: Εξαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3004, σε αξία (εκ. USD)	17
Πίνακας 10: Εξαγωγές Ελλάδας σε Γεωργία (ΚΣΟ 3004)	19
Πίνακας 11: Εξαγωγές Ελλάδας σε Γεωργία (ΚΣΟ 3005)	19
Πίνακας 12: Διμερές εμπόριο Ελλάδας - Γεωργίας (ΚΣΟ 3006)	19

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Ιδιωτική δαπάνη / δημόσια δαπάνη, 2018.....	5
Γράφημα 2: Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης ανά πηγή, σε αξία δισ. GEL.....	6
Γράφημα 3: Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης ως % επί του ΑΕΠ, 2019.....	6
Γράφημα 4: Αλυσίδα αξίας κλάδου υγείας, 2020.....	7
Γράφημα 5: Δείκτης ΗΗΙ και αριθμός εισαγωγικών εταιρειών	18
Γράφημα 6: Μεριδίο αγοράς 3 μεγαλύτερων εταιρειών	18
Γράφημα 8: Μεριδία αγοράς φαρμακευτικών ομίλων, έσοδα σε εκ. GEL, 2021	20
Γράφημα 7: Δομή αγοράς	21

Α. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΑΔΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

Το θέμα της περίθαλψης και της φαρμακευτικής δαπάνης είναι βαρύνουσας σημασίας για την Γεωργία. Αυτό καταδεικνύεται και από τις διάφορες έρευνες κοινής γνώμης που διεξάγονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι έρευνα κοινής γνώμης του Δεκεμβρίου 2022 που διεξήχθη από το Caucasus Research Resource Center/ CRRG Georgia (<https://crrc.ge/ka/>) για λογαριασμό του National Democratic Institute (<https://www.ndi.org/>), διαπίστωσε ότι το 41% των ερωτηθέντων Γεωργιανών αναφέρει το κόστος αγοράς φαρμάκων ως ένα εκ των τριών βασικότερων του μηνιαίων δαπανών¹. Επιπλέον, έρευνα κοινής γνώμης του Μαρτίου 2023 που διεξήχθη από το Institute for Polling and Marketing/ IPM (<https://ipm.ge/index.php/en/>) για λογαριασμό του Center for Insights in Survey Research (<https://www.iri.org/what-we-do/programs/cisr/>), κατατάσσει το ζήτημα της περίθαλψης ως το 4^ο κατά σειρά σημασίας μεταξύ των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ένα νοικοκυριό στην Γεωργία².

Σε αυτό το πλαίσιο, αν και οι δημόσιες δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη στην Γεωργία, την περίοδο 2014 - 2022, σχεδόν τριπλασιάστηκαν, ανερχόμενες, το 2022, σε 2 δισ. GEL (766,89 εκ. USD), ενώ, για το 2023, ο κρατικός προϋπολογισμός προβλέπει αύξηση των δαπανών κατά 620,8 εκ. GEL (248,32 εκ. USD). Σύμφωνα με το από το 2016, "Όραμα Ανάπτυξης του Συστήματος

¹https://www.ndi.org/sites/default/files/NDI%20Georgia_December%202022%20poll_public%20version_ENG_vf.pdf

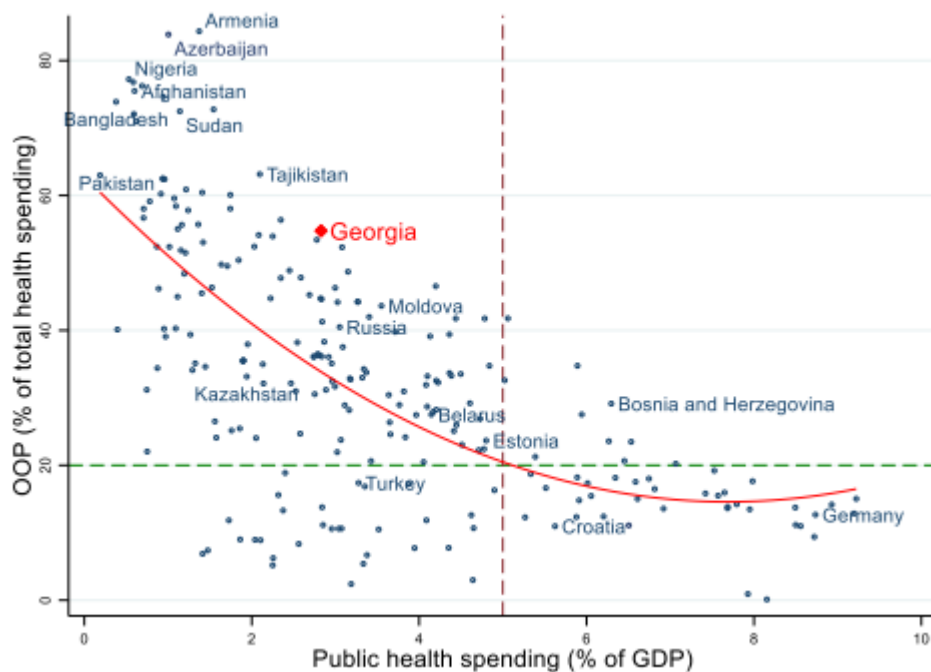
²<https://www.iri.org/wp-content/uploads/2023/04/IRI-Poll-Presentation-Georgia-March-2023-Final-CISR-Approved.pdf>

Υγείας της Γεωργίας³, στόχος ήταν η δημόσιες δαπάνες για τον κλάδο περίθαλψης να ανέλθουν στο 5% του ΑΕΠ, μέχρι το 2030, ωστόσο, αυτές ήδη από το 2020 είχαν ανέρθει στο 7,6%.

Χάρη στην αυξημένη κρατική χρηματοδότηση και την σταδιακή ανάπτυξη της ιδιωτικής ασφάλισης, σταδιακά μειώθηκε το μερίδιο της ιδιωτικής δαπάνης (out-of-pocket) στο σύνολο των δαπανών του κλάδου υγειονομικής περίθαλψης κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες, ανερχόμενο, το 2022, στο 51%, από 66%, το 2014, το οποίο, όμως, παραμένει ένα εκ των υψηλότερων παγκοσμίως. Σύμφωνα με το "Όραμα Ανάπτυξης του Συστήματος Υγείας της Γεωργίας", η Κυβέρνηση στοχεύει η ιδιωτική δαπάνη (out-of-pocket) για την υγειονομική περίθαλψη να μειωθεί στο 30%, έως το 2030.

Γράφημα 1: Ιδιωτική δαπάνη / δημόσια δαπάνη, 2018

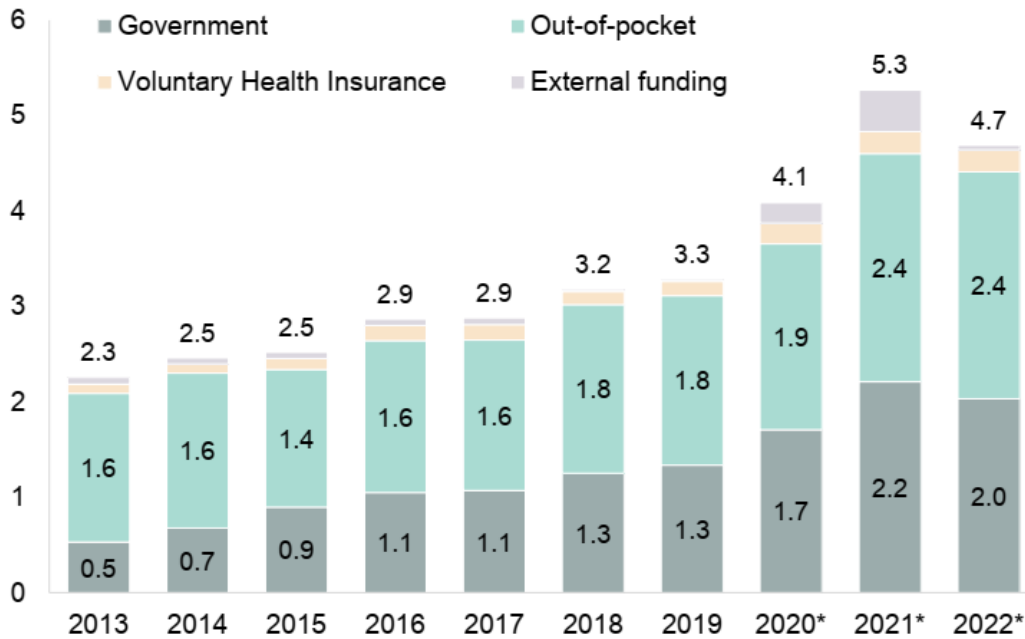

Πηγή: World Development Indicators, 2021

³<https://web-api.parliament.ge/storage/files/shares/Komitetebi/jandacva/jand-sist-2030/Health-Strategy-2030-eng.pdf>

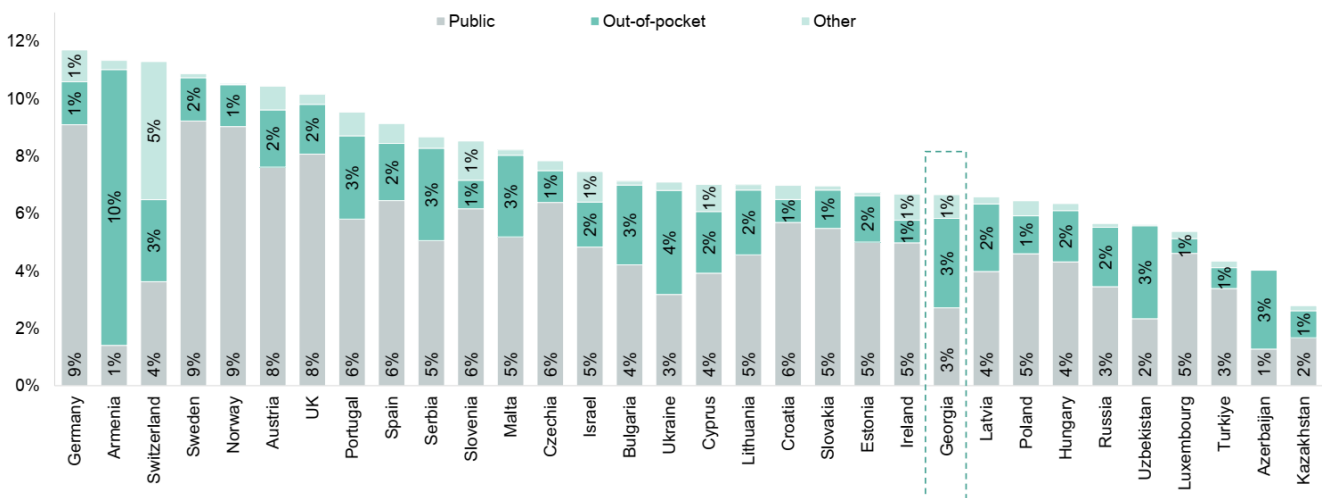

Γράφημα 2: Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης ανά πηγή, σε αξία δισ. GEL

Πηγή: Galt & Taggart

Γράφημα 3: Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης ως % επί του ΑΕΠ, 2019

Πηγή: Galt & Taggart

Ειδικότερα, η ιδιωτική δαπάνη (out-of-pocket), η οποία κατευθύνεται κυρίως στην αγορά φαρμάκων, εξακολουθεί να είναι υψηλή στη Γεωργία, σε σύγκριση με τις χώρες της ΕΕ (16%)⁴. Όσον αφορά στην αγορά φαρμακευτικών προϊόντων της Γεωργίας, αυτή αποτιμάτο, το 2021, σε 2,2 δισ GEL (84,1 εκ.USD), καθώς αναπτύχθηκε κατά 16%, κατά μέσο όρο, την τελευταία πενταετία και αντιπροσωπεύει, περίπου, το 65% του κλάδου υγειονομικής περίθαλψης. Η μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για την αγορά φαρμακευτικών

⁴Galt & Taggart [Georgia's Healthcare Sector Overview](#)

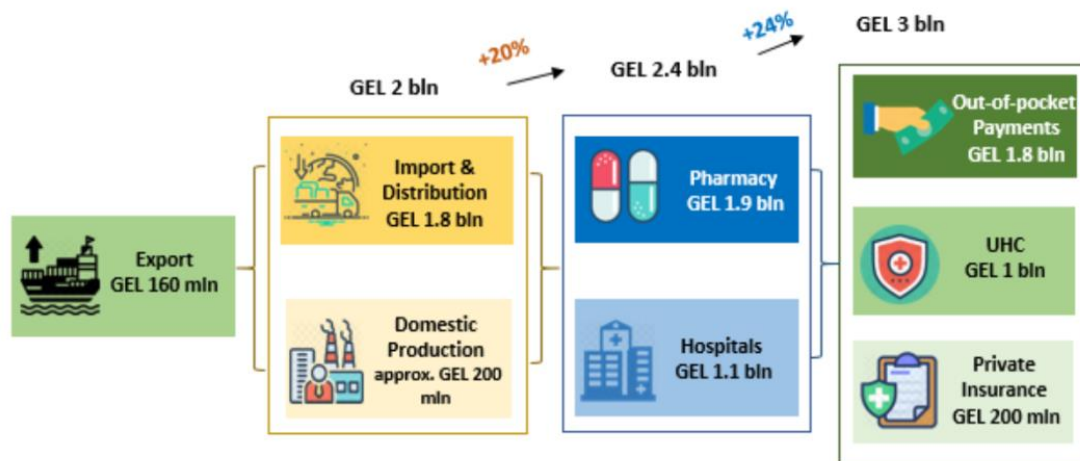

προϊόντων, ανερχόταν, το 2021, σε 161 GEL (61,68 USD)⁵, ενώ η κατά κεφαλήν δαπάνη για την υγεία, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΠΟΥ, ανερχόταν, το 2022, σε 320 USD⁶.

Η αγορά της Γεωργίας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τις εισαγωγές. Πάνω από 85% των φαρμάκων που διατίθενται στην αγορά είναι εισαγόμενα ενώ μόλις το 15% παρασκευάζονται από 70 εγχώριες εταιρείες. Στην αγορά διατίθεται ευρεία γκάμα φάρμακων που φέρουν εμπορικό σήμα, καθώς και γενόσημων φαρμάκων. Τα γενόσημα φάρμακα αναλογούν σε 61% επί της συνολικής φαρμακευτικής δαπάνης, που αντιστοιχεί στο μέσο όρο της ΕΕ (50%). Τα τελευταία έτη οι γεωργιανές Αρχές προσπαθούν να αυξήσουν τη χρήση γενόσημων με παροχή κινήτρων και αντικινήτρων. Το κομμάτι της αγοράς που αφορά τα μη συνταγογραφούμενα φάρμακα (over-the-counter) ήταν κυρίαρχο έως το 2014, οπότε και εισήχθη στη χώρα υποχρέωση προσκόμισης συνταγής για περισσότερα από 6.000 φάρμακα, ώστε σήμερα το ποσοστό διάθεσης ανάμεσα σε συνταγογραφούμενα και μη συνταγογραφούμενα φάρμακα ανέρχεται σήμερα στα ίδια περίπου επίπεδα.

Επιπλέον, η φαρμακευτική αγορά χαρακτηρίζεται από ισχυρή συγκέντρωση διαθέτοντας τα χαρακτηριστικά του ολιγοπωλίου. Κατά την τελευταία δεκαετία, τρεις εταιρείες: η Aversi, η PSP και η GERHA έχουν αποκτήσει κυρίαρχη θέση στον τομέα της εισαγωγής/διανομής, της εμπορίας και της παρασκευής σκευασμάτων.

Γράφημα 4: Αλυσίδα αξίας κλάδου υγείας, 2020

Πηγή: Institute for Development of Freedom of Information (IDFI)

Στόχος της χώρας είναι η προσέλκυση περισσότερων ξένων εταιρειών που θα εγκαταστήσουν μονάδες παραγωγής φαρμάκων, καθώς και εργαστηρίων κλινικών δοκιμών. Η Γεωργία διαθέτει σύντομες και απλοποιημένες διαδικασίες εκκίνησης (λιγότερο από τρεις μήνες) έγκρισης κλινικών ερευνών. Ως εκ

⁵ https://idfi.ge/en/health_sector_overview_2022

⁶ <https://apps.who.int/nha/database/ViewData/Indicators/en>

τούτου, αυτή την στιγμή 150 κλινικές δοκιμές βρίσκονται εν εξελίξει, σημαντικός αριθμός για το μέγεθος της χώρας, ενώ καταγράφονται 172 τοποθεσίες έρευνας⁷.

Εν κατακλείδι, ο κλάδος υγείας στη Γεωργία προβλέπεται να διατηρήσει την αναπτυξιακή του τροχιά κατά τα επόμενα έτη, αν και με βραδύτερους ρυθμούς.

Σε αυτό το πλαίσιο, ευκαιρίες διανοίγονται για τις ελληνικές φαρμακοβιομηχανίες, τόσο όσον αφορά στην εξαγωγή σκευασμάτων στη Γεωργία, όπου διαθέτουν ήδη αξιοπρόσεκτη παρουσία, καθώς και στις χώρες του Νοτίου Καυκάσου και της Κεντρικής Ασίας, όπου οι γεωργιανές εταιρείες διαθέτουν καταστήματα και δίκτυα διανομής.

⁷ <https://www.investingeorgia.org/en/key-sectors/pharmaceuticals1>

B. ΠΡΟΣΦΟΡΑ

B.1 Δομή Παραγωγής

Σύμφωνα με στοιχεία του 2021, στη γεωργιανή αγορά δραστηριοποιούνται 70 παραγωγοί που παράγουν 1.367 σκευάσματα, αλλά δύο εταιρείες, η Aversi Rational και η GMP (PSP), αντιπροσωπεύουν το 90% της παραγωγής. Ειδικότερα:

- Η Aversi Rational (<http://www.rational.ge/en/about>), παράγει 256 είδη φαρμακευτικών προϊόντων (155 εμπορικές επωνυμίες) και εξάγει σε Αρμενία, Κιργιστάν, Τατζικιστάν, Ουκρανία.
- Η GMP Ltd (<http://gmp.ge/>), παράγει περί τα 200 φαρμακευτικά προϊόντα ενώ εξάγει τα προϊόντα της (περίπου 100 είδη) σε Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Καζακστάν, Κιργιστάν, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν, Μολδαβία, Ουκρανία.

Από την 01.01.2022, έγινε υποχρεωτική η πιστοποίηση GMP (Good Manufacturing Practice) για όλες τις φαρμακοβιομηχανίες της Γεωργίας και από τις 30.06.2022 η πιστοποίηση GDP (Good Distribution Practice) για όλους τους διανομείς φαρμακευτικών προϊόντων.

B.2 Προοπτικές στην εξέλιξη της προσφοράς

Το 2021, 10.450 φαρμακευτικά σκευάσματα διακινούνταν στην Γεωργία. Στόχο της γεωργιανής Κυβέρνησης αποτελεί η αύξηση της ποικιλίας προσφερόμενων προϊόντων και, κυρίως, η μείωση του κόστους των φαρμάκων.

Σε αυτό το πλαίσιο γίνονται προσπάθειες, τόσο ενθάρρυνσης της εγχώριας παραγωγής, όσο και της εισαγωγής από χώρες χαμηλού κόστους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στις 17.01.2022, η γεωργιανή Κυβέρνηση αποφάσισε την εισαγωγή, χωρίς έγκριση από τον Οργανισμό Φαρμάκων της Γεωργίας, των φαρμακευτικών προϊόντων που είχαν εγκριθεί από την Τουρκία και έφεραν πιστοποίηση GMP. Μέχρι το 2022, κατ' αυτόν τον τρόπο, μπορούσαν να εισαχθούν σκευάσματα που είχαν ήδη εγκριθεί από τους Εθνικούς Οργανισμούς Φαρμάκων των χωρών της ΕΕ, των ΗΠΑ, της Αυστραλίας, της Νέας Ζηλανδίας, της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Υπουργείου Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων της Γεωργίας, εν λόγω "άνοιγμα" επέτρεψε τη μείωση της τιμής, από 50% έως και 80%, σε περίπου 200 σκευάσματα με τη συνολική εξοικονόμηση να ανέρχεται σε περίπου 200 εκ GEL (76,22 εκ. USD) ετησίως.

Επιπλέον, η θέσπιση του Μηχανισμού Αναφοράς Τιμής, η προέγκριση 563 εισαγόμενων φαρμακευτικών σκευασμάτων, καθώς και η εφαρμογή του μοντέλου Συμφωνιών Ελεγχόμενης Εισόδου (Managed Entry Agreement) (βλ. Κεφάλαιο ΣΤ1 για περισσότερες πληροφορίες), ενδέχεται να επηρεάσουν την εξέλιξη της προσφοράς προς την εισαγωγή σκευασμάτων από συγκεκριμένες

χώρες παραγωγής, καθώς κατασκευαστές που ακολουθούν αυστηρούς κανονισμούς ποιότητας ενδέχεται να μην είναι σε θέση να ανταγωνιστούν παραγωγούς που προσφέρουν φθηνότερα προϊόντα ή δεν ακολουθούν αυστηρά τα πρότυπα παρασκευής.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την υφιστάμενη πολιτική συνταγογράφησης, από 11.04.2022 είναι υποχρεωτική η αναγραφή εκ μέρους του ιατρού της δραστικής ουσίας του φάρμακου, ενώ εκ μέρους των φαρμακείων είναι υποχρεωτική η προσφορά μίας επιλογής ανάμεσα στις τρεις πιο προσιτές επιλογές φαρμάκων. Ταυτόχρονα, όμως, είναι δυνατό να αναγράφεται στη συνταγή η εμπορική ονομασία σκευάσματος, γεγονός που οδηγεί στην αλλοίωση του ανταγωνισμού μεταξύ των υποκατάστατων φαρμάκων και στον κίνδυνο μεροληπτικής απόφασης εκ μέρους του γιατρού.

Τέλος, η έλλειψη επαρκών μηχανισμών ελέγχου της αγοράς, όπως αναφέρεται στην Έκθεση της Επιτροπής Ανταγωνισμού⁸ ιδιαίτερα όσον αφορά στον έλεγχο της βιοϊσοδυναμίας και της ποιότητας των διακινούμενων φαρμάκων, αποτελούν εν δυνάμει κίνδυνο επηρεασμού της προσφοράς υπέρ σκευασμάτων χαμηλότερου κόστους, τα οποία, ενδεχομένως, να μην πληρούν υψηλές προδιαγραφές παραγωγής.

Γ. ΖΗΤΗΣΗ

Γ.1 Προοπτικές στην εξέλιξη της ζήτησης

Η ζήτηση φαρμάκων εκτιμάται ότι θα αυξηθεί τα επόμενα χρόνια λόγω της αναμενόμενης αύξησης του αριθμού νοσοκομείων/ κλινικών, της βελτίωσης των συνθηκών περίθαλψης, καθώς και διαβίωσης του γενικού πληθυσμού, αλλά κυρίως εξαιτίας της αύξησης του διαθέσιμου εισοδήματος.

Συγκρατείται ότι από τις κύριες ομάδες ασθενειών, οι πιο συχνές στον πληθυσμό της Γεωργίας, είναι οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, του κυκλοφορικού συστήματος και του ουρογεννητικού συστήματος, οι ασθένειες του μυοσκελετικού συστήματος και του συνδετικού ιστού, καθώς και οι οφθαλμολογικές παθήσεις⁹. Ως εκ τούτου αναμένεται η αυξημένη ζήτηση να συνδέεται με τις εν λόγω παθήσεις.

Επιπροσθέτως, οι διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ως εικός, επηρεάζουν και την ζήτηση. Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, το 2020, σε σύγκριση με το 2016, το κόστος των φαρμάκων, αυξήθηκε κατά 41% σε GEL και κατά 7% σε USD, εξαιτίας των αλλαγών στη συναλλαγματική ισοτιμία του GEL ή/και λόγω της αύξησης του κόστους των φαρμάκων που πρόκειται να αγοραστούν σε ξένο νόμισμα.

⁸ https://anca.gov.ge/uploads_script/decisions/tmp/0e920af7373747e089b6921817fb9e12.pdf

⁹ <https://www.geostat.ge/media/55398/INDICATORS-OF-HEALTH-CARE--2022.pdf>

Τέλος, η αύξηση των κονδυλίων του υφιστάμενου συστήματος περίθαλψης (Universal Health Care Programme) και η επέκταση των καλύψεων που προσφέρει, αλλά και η μεγαλύτερη εξάπλωση της ιδιωτικής ασφάλισης (για τον κλάδο υγείας εκτιμάται στο 18%¹⁰ του γενικού πληθυσμού), εκτιμάται ότι θα συνδράμουν περαιτέρω στην ενίσχυση της ζήτησης φαρμακευτικών σκευασμάτων.

Δ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Δ.1 Ανάλυση εξαγωγών - εισαγωγών

Η Γεωργία εισάγει από περισσότερες από 50 χώρες και εξαγει, ως επί το πλείστον, στις χώρες του Νοτίου Καυκάσου και της Κεντρικής Ασίας. Με βάση τα στοιχεία της Geostat, η Ελλάδα, το 2022, κατατάσσεται ως προμηθεύτρια χώρα για τα προϊόντα του Κεφαλαίου 30 στην 12^η θέση, έχοντας μερίδιο εισαγωγών της τάξεως του 2,26%. Σύμφωνα με τα στοιχεία Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023, η χώρα μας κατατάσσεται στην 16^η θέση και το μερίδιο εισαγωγών έχει μειωθεί στο 1,41%. Ειδικότερα, για τα προϊόντα της κατηγορίας 3003 στην 5^η θέση με μερίδιο 7,83% (για το επτάμηνο του 2003 στην 6^η με μερίδιο 7,83%) και για τα προϊόντα της κατηγορίας 3004 στην 13^η θέση με μερίδιο 2,43% (για το επτάμηνο του 2003 στην 14^η με μερίδιο 1,43%).

Πίνακας 1: Εμπορικό ισοζύγιο Γεωργίας, Κεφάλαιο 30, σε αξία, (εκ. USD)

	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
Εισαγωγές	385,20	409,39	395,35	525,90	483,51	366,49
Εξαγωγές	160,35	181,88	110,15	109,11	123,84	68,99
Έλλειμμα	-224,84	-227,51	-285,19	-416,78	-359,67	-297,49

Πηγή: Geostat

Πίνακας 2: Εισαγωγές ανά χώρα, Κεφάλαιο 30, σε αξία (εκ. USD)

	Χώρες	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	Τουρκία	61,63	85,75	51,04	49,13	76,14	80,76
2.	Ελβετία	21,96	24,78	27,28	41,98	56,66	53,88
3.	Γερμανία	40,47	38,94	47,68	56,87	46,64	38,44
4.	Γαλλία	30,61	33,16	33,92	42,54	37,04	24,14
5.	Ουγγαρία	32,90	32,41	33,61	38,09	30,99	21,04
6.	Ινδία	12,77	14,97	16,35	26,19	22,26	14,83
7.	Ρωσία	16,67	13,27	12,85	13,91	20,65	12,27
8.	Ουκρανία	16,17	19,21	18,1	22,67	17,64	7,32
9.	Σλοβενία	11,06	10,71	12,52	13,46	14,06	10,53
10.	Βέλγιο	8,22	8,36	6,87	15,67	13,91	2,82

¹⁰ <https://www.insurance.gov.ge/ka/Statistics/GetFile/625?type=4>

11.	Ιταλία	7,03	6,95	7,10	10,52	12,73	8,11
12.	Ελλάδα	8,48	9,13	8,05	10,1	10,93	5,16
13.	Πολωνία	12,04	11,97	14,64	20,59	10,88	6,10
14.	Βουλγαρία	10,96	14,29	17,30	10,84	10,04	5,94
15.	Ισπανία	4,70	4,39	4,55	12,41	8,73	4,86
16.	Ολλανδία	7,37	9,51	10,85	9,15	8,64	6,09
17.	Λιθουανία	3,13	3,75	4,16	7,93	8,42	10,21
18.	Κίνα	4,35	4,75	5,66	39,65	7,56	3,87
19.	Ηνωμένο Βασίλειο	18,89	12,22	10,52	14,94	7,43	6,55
20.	Νότιος Κορέα	3,28	4,14	4,51	6,76	7,09	3,25
21.	Λετονία	4,85	5,72	5,73	8,43	6,84	4,67
22.	Αργεντινή	3,09	2,68	3,02	3,42	5,32	2,82
23.	ΗΠΑ	4,39	2,56	5,68	17,45	4,12	3,49
24.	Αρμενία	3,35	3,55	3,05	3,66	3,71	1,95
25.	Λευκορωσία	2,93	3,09	2,78	3,98	3,51	3,80
26.	Αυστρία	12,78	11,55	5,54	3,72	3,20	3,64
27.	Ιρλανδία	0,18	0,41	0,81	1,03	2,72	1,73
28.	Δανία	1,44	1,87	2,00	2,30	2,42	1,23
29.	Ουζμπεκιστάν	1,16	1,00	3,65	2,41	2,10	1,83
30.	Ρουμανία	3,90	2,9	2,35	1,70	1,77	1,48
31.	Ταϊλάνδη	0,78	0,37	0,43	0,37	1,63	0,64
32.	Τσεχία	1,32	1,19	1,58	1,41	1,62	1,34
33.	Σιγκαπούρη	0,09	0	0,63	0,13	1,43	0,32
34.	Μολδαβία	2,28	0,88	0,80	1,08	1,40	1,06
35.	Πορτογαλία	0,89	0,57	1,13	0,51	1,24	1,11
36.	Πακιστάν	0,18	0,31	0,40	0,65	1,03	0,29
37.	Βόρεια Μακεδονία	0,53	0,60	0,82	0,94	0,99	0,59
38.	Μπαγκλαντές	0,05	0,12	0,25	0,14	0,85	0,65
39.	Μάλτα	0,11	0,15	0,30	0,98	0,84	0,40
40.	ΗΑΕ	0,21	61,9	0,26	0,42	0,77	0,55
41.	Κύπρος	0,48	0,43	0,73	0,43	0,75	0,46
42.	Καναδάς	0,78	0,84	0,72	0,48	0,74	0,29
43.	Κροατία	0,35	0,35	0,22	0,45	0,60	0,44
44.	Αίγυπτος	0,47	0,32	0,51	0,21	0,55	0,51
45.	Ιαπωνία	0,50	0,83	0,32	0,54	0,44	0,38
46.	Φινλανδία	1,67	0,89	0,61	0,78	0,44	0,30
47.	Αζερμπαϊτζάν	0,90	0,52	0,28	0,29	0,37	2,18
48.	Χονγκ Κονγκ	0,79	0,60	0,39	2,46	0,09	0,01
49.	Άλλες	1,83	2,18	2,97	1,93	3,33	1,93

Πηγή: Geostat

Πίνακας 3: Εξαγωγές ανά χώρα, Κεφάλαιο 30, σε αξία (εκ. USD)

	Χώρες	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	Ουζμπεκιστάν	55,65	62,28	45,21	52,17	62,49	31,84
2.	Αζερμπαϊτζάν	37,76	27,58	17,73	18,22	22,52	14,98
3.	Αρμενία	7,18	7,31	9,71	8,63	9,80	8,23
4.	Κιργιζία	12,58	15,32	4,13	4,73	4,04	1,80
5.	Μολδαβία	1,41	2,03	1,83	1,88	3,05	1,37
6.	Τατζικιστάν	2,65	3,36	1,90	2,81	3,00	2,95
7.	Κίνα	1,00	0,76	2,21	1,82	2,31	1,01
8.	Ρωσία	10,76	19,90	10,84	6,04	1,71	0,10
9.	Ιράκ	0,83	0,74	1,11	1,49	1,55	0,29
10.	Ιράν	2,47	2,14	2,22	2,75	1,42	0,26
11.	Λιβύη	0,03	0,11	-	0,49	1,37	0,47
12.	Ελβετία	-	-	0,31	0,00	1,20	0,00
13.	Τουρκμενιστάν	4,37	6,00	0,99	0,50	1,19	0,97
14.	Νότιος Κορέα	-	-	0,00	-	1,03	0,36
15.	Καζακιστάν	6,75	4,20	2,25	1,70	0,90	1,57
16.	Κενύα	0,52	0,63	0,75	0,98	0,61	0,03
17.	Ουκρανία	3,10	15,87	0,97	1,08	0,57	0,15
18.	ΗΠΑ	0,19	0,04	0,01	0,08	0,47	0,13
19.	Λετονία	0,88	1,34	1,20	0,89	0,35	0,53
20.	Γερμανία	0,16	0,11	0,03	0,36	0,35	0,04
21.	Τουρκία	0,87	0,72	0,73	0,38	0,18	0,60
22.	Γκάνα	0,05	0,06	0,07	0,12	0,16	0,02
23.	Χονγκ Κονγκ	0,02	0,49	0,53	0,22	0,16	0,17
24.	Εσθονία	0,06	0,06	0,04	0,09	0,14	0,11
25.	Κατάρ	0,55	0,13	0,13	0,12	0,14	0,06
26.	ΗΑΕ	0,44	0,53	0,04	0,12	0,12	0,54
27.	Μογγολία	0,16	0,20	0,14	0,36	0,09	0,10
28.	Λευκορωσία	7,50	7,29	3,65	0,40	0,08	0,01
29.	Πολωνία	0,02	0,35	0,13	0,17	0,04	0,01
30.	Άλλες	2,27	2,20	1,11	0,34	2,66	0,17

Πηγή: Geostat

Πίνακας 4: Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3003, σε αξία (εκ. USD)

	Χώρες	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	Ινδία	1,98	2,31	2,73	2,79	3,65	1,97
2.	Κίνα	0,85	1,51	1,92	2,76	2,84	0,52
3.	Ουκρανία	0,75	1,14	0,76	1,14	1,19	1,03
4.	ΗΠΑ	0,81	1,09	1,06	0,68	1,10	0,73
5.	Ελλάδα	0,41	1,42	1,10	0,46	0,99	0,65
6.	Λετονία	0,67	0,71	0,75	0,91	0,87	0,63

7.	Ισπανία	0,20	0,44	0,27	0,04	0,56	0,81
8.	Βόρεια Μακεδονία	0,22	0,32	0,39	0,47	0,39	0,50
9.	Ιταλία	0,55	1,45	1,12	1,07	0,37	0,92
10.	Νότιος Κορέα	0,23	0,30	0,21	0,11	0,30	0,30
11.	Καναδάς	0,07	0,10	0,04	0,02	0,05	0,02
12.	Λευκορωσία	0,07	0,03	0,04	0,03	0,05	0,03
13.	Πορτογαλία	-	-	-	0,05	0,04	0,03
14.	Ταϊλάνδη	-	0,02	0,07	0,03	0,03	0,07
15.	Άλλες	0,25	0,35	0,32	0,08	0,19	0,05

Πηγή: Geostat

Πίνακας 5:Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3003,σε ποσότητες (τόνους)

	Χώρες	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	Ινδία	68,4	66,9	106,4	106,2	160,1	78,2
2.	Κίνα	46,1	66,7	94,6	117,9	115,6	24,1
3.	Ελλάδα	17,2	93,9	47,3	30,8	55,4	8,2
4.	Ουκρανία	13,4	25,4	26,8	26,5	32,5	1,8
5.	Νότιος Κορέα	6,8	10,1	5,3	1,3	18,0	8,9
6.	ΗΠΑ	16,2	13,5	13,1	8,1	13,4	0,6
7.	Βόρεια Μακεδονία	2,5	6,1	4,6	4,5	5,7	32,7
8.	Λετονία	1,9	2,6	3,0	3,2	2,5	13,6
9.	Πορτογαλία	-	-	-	0,6	1,0	0,2
10.	Ταϊλάνδη	-	0,7	1,5	0,7	0,6	2,2
11.	Ιταλία	0,9	17,0	1,9	1,7	0,6	8,7
12.	Καναδάς	0,7	0,9	0,5	0,2	0,6	0,3
13.	Λευκορωσία	0,5	0,3	0,4	0,3	0,6	0,4
14.	Ισπανία	7,1	11,6	6,3	0,2	0,4	0,9
15.	Άλλες	1,2	0,4	1,2	1,7	0,5	1,4

Πηγή: Geostat

Πίνακας 6: Εξαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3003, σε αξία (εκ. USD)

	Χώρες	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	ΗΠΑ	-	-	-	-	-	0,007
2.	Ινδία	0,0094	-	0,259	-	-	-
3.	Λετονία	-	-	1,8	-	-	-
4.	Ουκρανία	-	-	27,4	-	-	-
5.	Βόρεια Μακεδονία	-	0,030	-	-	-	-

Πηγή: Geostat

Πίνακας 7: Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3004, σε αξία (εκ. USD)

	Χώρες	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	Τουρκία	60,50	83,77	45,94	46,45	73,28	78,29
2.	Γερμανία	37,89	33,96	41,75	51,35	40,75	32,23
3.	Ελβετία	12,97	16,55	14,09	19,69	33,11	39,28

4.	Γαλλία	26,27	27,00	24,66	31,58	31,51	18,76
5.	Ουγγαρία	31,42	31,16	31,85	36,93	30,33	20,51
6.	Ρωσία	12,38	11,30	11,57	12,83	19,21	11,38
7.	Ινδία	10,69	12,06	10,66	15,51	17,64	11,61
8.	Ουκρανία	15,03	17,61	16,75	21,18	15,70	4,65
9.	Σλοβενία	10,70	10,53	12,51	13,46	14,06	10,52
10.	Ιταλία	5,24	4,06	3,43	8,74	10,51	7,06
11.	Πολωνία	11,83	11,71	14,39	11,85	10,45	5,87
12.	Βουλγαρία	10,71	13,99	17,25	10,83	10,02	5,93
13.	Ελλάδα	8,01	7,63	6,83	9,50	9,82	4,41
14.	Ισπανία	4,12	3,88	4,20	12,25	8,06	3,98
15.	Ολλανδία	7,05	9,09	10,07	8,23	7,93	5,62
16.	Λιθουανία	3,11	3,72	4,06	7,33	6,94	7,53
17.	Βέλγιο	6,39	5,38	4,38	4,67	6,41	1,45
18.	Νότιος Κορέας	2,77	3,59	3,95	6,05	6,21	2,67
19.	Λετονία	3,79	4,59	4,60	5,50	5,38	3,36
20.	Αργεντίνη	3,07	2,66	3,01	3,40	5,30	2,81
21.	Ηνωμένο Βασίλειο	16,91	9,64	7,50	13,04	5,19	3,03
22.	Λευκορωσία	2,85	3,03	2,70	3,87	3,43	3,62
23.	Αρμενία	2,30	2,40	1,99	2,18	2,64	1,40
24.	Αυστρία	9,42	8,21	3,98	2,49	2,40	1,97
25.	ΗΠΑ	2,32	0,96	3,89	5,01	2,31	1,71
26.	Κίνα	1,69	1,52	2,07	1,25	1,95	0,85
27.	Ουζμπεκιστάν	1,15	0,90	3,09	2,29	1,92	1,72
28.	Ρουμανία	3,88	2,88	2,34	1,68	1,76	1,47
29.	Δανία	1,28	1,40	1,52	1,63	1,65	0,86
30.	Ταϊλάνδη	0,78	0,35	0,35	0,34	1,60	0,57
31.	Τσεχία	1,04	0,88	1,42	1,25	1,45	0,89
32.	Μολδαβία	2,26	0,87	0,80	1,08	1,36	1,04
33.	Ιρλανδία	0,18	0,41	0,41	0,54	1,25	1,11
34.	Πορτογαλία	0,89	0,57	1,31	0,45	1,19	1,08
35.	Πακιστάν	0,18	0,31	0,40	0,64	1,03	0,29
36.	Μπαγκλαντές	0,05	0,12	0,25	0,14	0,85	0,63
37.	Μάλτα	0,11	0,15	0,30	0,98	0,84	0,40
38.	Κύπρος	0,48	0,43	0,73	0,43	0,75	0,46
39.	ΗΑΕ	0,20	0,06	0,25	0,37	0,70	0,54
40.	Καναδάς	0,69	0,74	0,67	0,46	0,67	0,27
41.	Σλοβακία	0,13	0,20	0,12	0,10	0,60	0,11
42.	Κροατία	0,35	0,35	0,22	0,45	0,60	0,43
43.	Βόρεια Μακεδονία	0,31	0,28	0,43	0,46	0,59	0,08
44.	Αίγυπτος	0,45	0,32	0,51	0,21	0,55	0,51
45.	Σρι Λάνκα	0,01	0,08	0,36	0,42	0,46	0,20

46.	Φινλανδία	1,67	0,89	0,61	0,78	0,44	0,30
47.	Σιγκαπούρη	0,07	0,00	0,06	0,12	0,43	0,32
48.	Αζερμπαϊτζάν	0,78	0,40	0,08	0,27	0,37	2,18
49.	Βιετνάμ	0,02	0,07	0,41	0,02	0,23	0,57
50.	Καζακστάν	0,09	0,02	0,68	0,02	0,23	0,04
51.	Βοσνία και Ερζεγοβίνη	0,07	0,15	0,14	0,14	0,22	0,19
52.	Χονγκ Κονγκ	0,79	0,60	0,24	0,37	0,08	0,00
53.	Ισραήλ	0,36	0,29	0,27	0,18	0,07	0,01
54.	Σερβία	0,28	0,27	0,23	0,08	-	0,10
55.	Άλλες	0,77	0,89	0,56	0,86	1,40	0,61

Πηγή: Geostat

Πίνακας 8: Εισαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3004, σε ποσότητες (τόνους)

	Χώρες	2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	Ουζμπεκιστάν	1.602,6	1.146,0	2.077,3	2.072,6	2.552,9	5,3
2.	Αρμενία	2.195,2	2.437,3	1.819,5	1.756,5	2.224,8	14,4
3.	Τουρκία	851,0	1.285,8	528,4	496,7	1.048,5	1.447,0
4.	Γερμανία	605,6	584,6	673,4	771,6	900,0	101,2
5.	Ουκρανία	1.630,5	628,1	726,4	792,0	730,1	127,4
6.	Ρωσία	928,8	789,0	676,3	710,5	641,6	223,6
7.	Πολωνία	601,7	569,0	679,7	539,5	489,7	292,8
8.	Ινδία	449,5	1.167,8	945,7	494,7	472,8	448,6
9.	Βουλγαρία	242,2	309,8	375,5	267,2	465,2	215,0
10.	Ουγγαρία	260,2	243,9	251,4	339,3	312,1	90,5
11.	Ελλάδα	184,9	217,2	214,2	246,6	279,8	63,7
12.	Ισπανία	137,6	128,9	152,5	107,5	273,8	355,3
13.	Λευκορωσία	231,3	206,7	241,3	223,1	249,4	36,4
14.	Ιταλία	143,3	124,1	87,6	190,8	218,2	143,4
15.	Σλοβενία	137,2	159,8	158,3	153,7	212,0	137,3
16.	Κίνα	51,2	182,3	342,0	91,3	193,4	21,2
17.	Λιθουανία	58,2	76,7	77,8	169,5	167,3	129,4
18.	Γαλλία	188,1	181,3	159,1	124,4	155,9	208,4
19.	Ελβετία	35,3	48,5	70,1	64,9	154,6	357,7
20.	Ολλανδία	82,1	97,3	107,5	82,6	106,9	124,6
21.	Πακιστάν	13,3	19,1	26,2	72,0	83,2	22,4
22.	Νότιος Κορέα	42,6	56,3	41,7	50,8	72,4	35,6
23.	Λετονία	48,3	56,9	57,2	57,0	57,7	17,8
24.	Αργεντίνη	31,5	22,4	29,2	31,7	49,8	24,3
25.	Πορτογαλία	49,7	32,2	36,9	14,1	47,1	10,9
26.	Βόρεια Μακεδονία	22,5	20,7	25,7	29,9	38,4	7,2
27.	Ταϊλάνδη	39,3	8,7	11,5	11,7	37,7	41,1
28.	Ρουμανία	70,1	48,5	42,5	20,2	32,3	1.082,8

29.	Ηνωμένο Βασίλειο	64,1	56,9	57,6	26,6	27,4	54,7
30.	Καζακστάν	4,2	2,2	2,3	2,0	22,8	4,9
31.	Μολδαβία	30,7	12,2	16,2	13,1	21,4	3,9
32.	Τσεχία	10,9	17,8	21,6	17,5	20,9	13,1
33.	Μπαγκλαντές	2,3	2,2	13,3	2,4	20,7	17,1
34.	Αυστρία	143,8	161,0	42,6	19,1	19,3	646,6
35.	Αίγυπτος	12,2	10,5	5,7	8,3	18,7	12,2
36.	Βέλγιο	12,1	15,5	14,0	13,9	17,0	194,7
37.	Κύπρος	7,9	8,2	10,6	6,4	13,9	12,5
38.	Βοσνία και Ερζεγοβίνη	2,1	5,8	5,9	6,5	12,8	0,2
39.	Βιετνάμ	0,9	2,4	17,8	1,8	12,2	0,5
40.	Κροατία	5,0	5,1	3,4	7,9	12,0	3,3
41.	Φινλανδία	10,4	5,6	6,1	7,1	10,3	1,6
42.	Αζερμπαϊτζάν	16,1	10,9	2,5	6,1	9,2	2,3
43.	Δανία	9,4	8,2	9,3	9,8	8,6	0,8
44.	ΗΑΕ	7,8	1,2	4,5	17,0	8,5	7,7
45.	Καναδάς	6,3	7,3	7,2	4,7	6,0	6,9
46.	Χονγκ Κονγκ	9,7	11,9	2,5	4,2	5,1	0,2
47.	Μάλτα	1,0	1,7	1,7	3,5	4,8	5,6
48.	Σιγκαπούρη	0,1	0,1	0,0	0,1	4,8	7,8
49.	ΗΠΑ	17,0	3,9	2,7	4,1	3,9	3,4
50.	Σλοβακία	3,4	1,7	0,5	1,1	3,3	2,0
51.	Σρι Λάνκα	0,1	0,5	1,6	1,8	2,8	4,5
52.	Ισραήλ	6,3	5,1	6,9	3,5	1,5	0,2
53.	Ιρλανδία	6,3	3,9	1,9	2,7	1,5	101,3
54.	Σερβία	42,8	38,8	29,6	11,1	-	4,2
55.	Άλλες	12,7	16,9	6,8	11,6	11,0	12,3

Πηγή: Geostat

Πίνακας 9: Εξαγωγές ανά χώρα, ΚΣΟ 3004, σε αξία (εκ. USD)

		2018	2019	2020	2021	2022	Ιαν - Ιουλ 2023
1.	Ουζμπεκιστάν	52,40	58,21	40,80	46,4	56,99	30,17
2.	Αζερμπαϊτζάν	32,71	27,33	17,36	17,86	22,46	14,72
3.	Αρμενία	7,09	7,11	9,49	8,56	9,05	6,75
4.	Τατζικιστάν	2,65	3,34	1,90	2,81	3,00	2,95
5.	Κιργιζία	12,44	15,32	4,13	4,73	4,04	1,77
6.	Καζακστάν	6,75	4,20	2,25	1,58	0,85	1,56
7.	Μολδαβία	1,41	2,03	1,83	1,88	2,92	1,37
8.	Τουρκμενιστάν	4,37	5,98	0,99	0,48	1,19	0,96
9.	Λετονία	0,87	1,33	1,20	0,89	0,35	0,53
10.	Λιβύη	0,03	0,11	-	0,49	1,37	0,47
11.	Ιράκ	0,83	0,74	1,11	1,49	1,55	0,29
12.	Ουκρανία	2,89	15,36	0,67	0,63	0,40	0,13
13.	Τουρκία	0,56	0,55	0,56	0,38	0,18	0,11

14.	Κένυα	0,52	0,63	0,75	0,97	0,61	0,03
15.	Λευκορωσία	6,83	6,77	3,10	0,40	0,00	0,01
16.	Ρωσία	10,49	19,90	10,81	6,04	1,71	-
17.	Ιράν	0,51	1,02	0,48	1,75	0,24	-
18.	Άλλες	3,58	2,49	1,48	1,70	2,50	1,14

Πηγή: Geostat

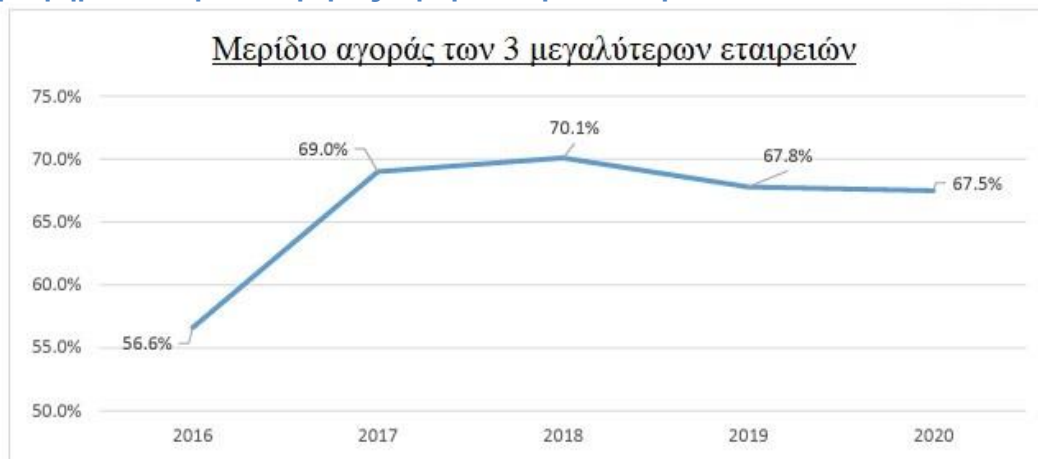
Αν και στην αγορά δραστηριοποιούνται περί τους 160 εισαγωγείς/διανομείς φαρμακευτικών προϊόντων, περίπου το 70% των εισαγωγών, διενεργείται από τις τρεις εταιρείες: GEPHA (περίπου 32% επί των συνολικών εισαγωγών), PSP (περίπου 27% των εισαγωγών) και Aversi (περίπου 18% των εισαγωγών)¹¹.

Γράφημα 5: Δείκτης ΗΗΙ και αριθμός εισαγωγικών εταιρειών

Πηγή:Georgian National Competition Agency

Γράφημα 6: Μεριδίο αγοράς 3 μεγαλύτερων εταιρειών

Πηγή:Georgian National Competition Agency

Δ.2 Ανάλυση ελληνικών εξαγωγών- εισαγωγών

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) οι εξαγωγές ελληνικών φαρμάκων προς τη Γεωργία αφορούν την κατηγορία των συσκευασμένων (ΚΣΟ 3004). Στην εν λόγω κατηγορία, οι ελληνικές εξαγωγές, το 2022, αυξήθηκαν κατά 20,03% σε αξία και κατά 24,92% σε ποσότητα σε

¹¹[http://ghg.com.ge/uploads/tinyMCE/documents/Read%20more%20about%20GHG's%20Pharmacy%20and%20distribution%20business%20\('GEPHA'\).pdf](http://ghg.com.ge/uploads/tinyMCE/documents/Read%20more%20about%20GHG's%20Pharmacy%20and%20distribution%20business%20('GEPHA').pdf)

σχέση με το προηγούμενο έτος και αποτελούν ένα εκ των τριών σημαντικότερων εξαγωγίμων προς Γεωργία προϊόντων. Η Γεωργία κατατάσσεται στην 40^η θέση όσον αφορά συνολικά στους σημαντικότερους αγοραστές ελληνικών φαρμακευτικών προϊόντων (ΚΣΟ 30) και στην 19^η εκτός χωρών ΕΕ και ΕΟΧ.

Πίνακας 10: Εξαγωγές Ελλάδας σε Γεωργία (ΚΣΟ 3004)

	2018	2019	2020	2021	2022
Αξία σε ευρώ	4.827.771	6.158.611	-	5.671.427	6.807.174
Μερίδιο στο σύνολο	0,35%	0,33%	-	0,20%	0,28%
Ποσότητα σε κιλά	186.450	286.987	-	252.219	315.075
Μερίδιο στο σύνολο	0,49%	0,79%	-	0,55%	0,64%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 11: Εξαγωγές Ελλάδας σε Γεωργία (ΚΣΟ 3005)

	2018	2019	2020	2021	2022
Αξία σε ευρώ	4.827.771	6.158.611	-	5.671.427	6.807.174
Μερίδιο στο σύνολο	0,35%	0,33%	-	0,20%	0,28%
Ποσότητα σε κιλά	186.450	286.987	-	252.219	315.075
Μερίδιο στο σύνολο	0,49%	0,79%	-	0,55%	0,64%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 12: Διμερές εμπόριο Ελλάδας - Γεωργίας (ΚΣΟ 3006)

		2018	2019	2020	2021	2022
Εξαγωγές	Αξία σε ευρώ	5.750	5.041	-	9.648	20.292
	Μερίδιο στο σύνολο	0,04%	0,03%	-	0,08%	0,17%
	Ποσότητα σε κιλά	27	25	-	50	104
	Μερίδιο στο σύνολο	0,01%	0,01%	-	0,04%	0,06%
Εισαγωγές	Αξία σε ευρώ	80.493	115.594	-	142.818	129.865
	Μερίδιο στο σύνολο	0,12%	0,17%	-	0,18%	0,16%
	Ποσότητα σε κιλά	81	160	-	249	225
	Μερίδιο στο σύνολο	0,01%	0,01%	-	0,01%	0,01%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Στην κατηγορία 3006, οι ελληνικές εξαγωγές, το 2022, αυξήθηκαν κατά 110,32% σε αξία και κατά 108% σε ποσότητα σε σχέση με το προηγούμενο έτος και οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά 9,07% και 9,64% αντίστοιχα.

Ως συνήθως, παρατηρείται απόκλιση των στατιστικών δεδομένων ΕΛ.ΣΤΑΤ. και Στατιστικής Υπηρεσίας Γεωργίας (Geostat). Συγκεκριμένα, στις κατηγορίες 3004 και 3005, υπάρχει απόκλιση των αριθμητικών στοιχείων, στις κατηγορίες 3002 και 3003 καταγράφεται η ύπαρξη ελληνικών εξαγωγών, ενώ στην κατηγορία 3006 δεν καταγράφονται ούτε εισαγωγές, ούτε εξαγωγές.

Δ.3 Δασμολογικό καθεστώς

Η Γεωργία, στο πλαίσιο της Σφαιρικής και εις Βάθος Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement – DCFTA) με την ΕΕ, δεν επιβαρύνει με δασμούς τα εισερχόμενα φαρμακευτικά σκευάσματα. Το δασμολογικό καθεστώς ανά κατηγορία ΚΣΟ μπορεί να αναζητηθεί στον κάτωθι σύνδεσμο:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

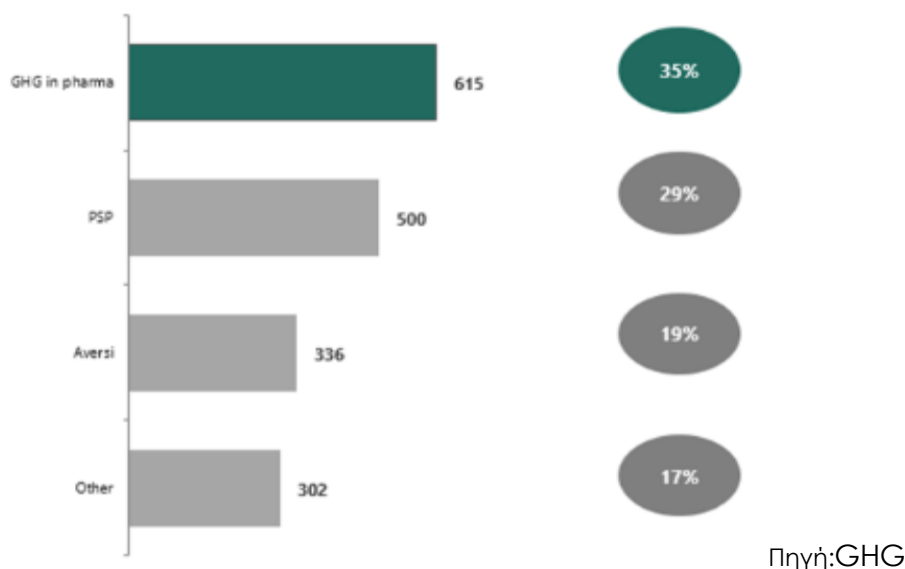
Επίσης, επιβάλλεται μηδενικός ΦΠΑ για τα φάρμακα¹².

E. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

E.1 Δομή αγοράς – Δίκτυα Διανομής

Η φαρμακευτική αγορά στη Γεωργία είναι ιδιαίτερα συγκεντρωμένη, υπάρχει δεσπόζουσα θέση από τις τρεις μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου που κατέχουν περίπου το 83% του μεριδίου αγοράς, καθώς και υψηλός βαθμός οριζόντιας και κάθετης ολοκλήρωσης, καθώς στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των μεγάλων εταιρειών ανήκουν φαρμακοβιομηχανίες, κλινικές, ασφαλιστικές εταιρείες κοκ. Σύμφωνα με την Επιτροπή Ανταγωνισμού της Γεωργίας, μια τέτοια δομή δίνει στους ομίλους αυτούς την ισχύ να ασκούν σημαντική επιρροή στα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη συνταγογράφηση φαρμάκων, η οποία διαπίστωσε, επίσης, ότι το 50% των λιανικών πωλήσεων των μεγάλων ομίλων αφορά σε σκευάσματα που είτε εισάγουν οι ίδιοι, είτε παράγουν οι ίδιοι.

Γράφημα 7: Μεριδία αγοράς φαρμακευτικών ομίλων, έσοδα σε εκ. GEL, 2021

¹² <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4841418?publication=0>

Ειδικότερα, σύμφωνα με την Κρατική Υπηρεσία Ρύθμισης Ιατρικών Δραστηριοτήτων (State Regulation Agency for Medical Activities)¹³ και την Εθνική Υπηρεσία Ανταγωνισμού της Γεωργίας (Georgian National Competition Agency)¹⁴, το 2021, υπήρχαν στην Γεωργία 3.213 φαρμακεία που λειτουργούσαν από 1.712 επιχειρήσεις, εκ των οποίων τα 1.238 φαρμακεία ανήκουν σε 12 εταιρείες, οι οποίες διαθέτουν συνολικά 10 ή περισσότερα φαρμακεία, ενώ οι 3 μεγαλύτεροι όμιλοι διαθέτουν συνολικά 927 φαρμακεία. Ο αριθμός φαρμακείων αναλογικά με τον πληθυσμό είναι υψηλός με εκτεταμένη γεωγραφική κάλυψη (1.018 φαρμακεία στην Τιφλίδα και 1.321 στην περιφέρεια).

Γράφημα 8: Δομή αγοράς¹⁵

Πηγή: Georgian National Competition Agency

Ε.2 Παρουσία ελληνικών προϊόντων

Στην Γεωργία εξάγουν, μεταξύ άλλων, φάρμακα οι ελληνικές εταιρείες:

Uni-Pharma Kleon Tsetis Pharmaceutical Laboratories S.A., Rontis Hellas Medical and Pharmaceutical Products S.A., Vianex S.A., Anfarm Hellas S.A., Genepharm S.A., Rafarm S.A., Pharmathen S.A., Specifar S.A., One Pharma Industrial Pharmaceutical Company S.A., Demo S.A Pharmaceutical Industry και Pharma Path S.A.

¹³<https://rama.moh.gov.ge/geo>

¹⁴https://gnca.gov.ge/uploads_script/decisions/tmp/0e920af7373747e089b6921817fb9e12.pdf

¹⁵https://gnca.gov.ge/uploads_script/decisions/tmp/0e920af7373747e089b6921817fb9e12.pdf

ΣΤ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΣΤ.1 Νομικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του κλάδου

Σε σύγκριση με τις ευρωπαϊκές χώρες, η φαρμακευτική αγορά στη Γεωργία χαρακτηρίζεται από έλλειψη κανονισμών.

Οι πιο πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στην εγχώρια αγορά φαρμάκων, αφορούν κυρίως τη δυνατότητα παράλληλων εισαγωγών και την απλοποιημένη διαδικασία καταχώρησης φαρμάκων που είναι αναγνωρισμένα από διεθνείς υπηρεσίες ελέγχου, όπως λ.χ. από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (European Medicines Agency), Υπηρεσία Τροφίμων και Φαρμάκων των ΗΠΑ (FDA).

Ο Νόμος για τα Φάρμακα και τις Φαρμακευτικές Δραστηριότητες (Law on Medicines and Pharmaceutical Activities)¹⁶ διέπει τη διαδικασία χορήγησης άδειας κυκλοφορίας φαρμακευτικών προϊόντων στη Γεωργία.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, τα φαρμακευτικά προϊόντα προκειμένου να διατεθούν στην γεωργιανή αγορά, πρέπει προηγουμένως να καταχωρηθούν στο Μητρώο Φαρμακευτικών Προϊόντων που έχουν λάβει άδεια εμπορίας από τον Οργανισμό Κρατικής Ρύθμισης Ιατρικών Δραστηριοτήτων του Υπουργείου Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικής Προστασίας της Γεωργίας (Departmental Registry of the State Regulation Agency for Medical Activities).

Η νομοθεσία προβλέπει δύο καθεστώτα χορήγησης άδειας εμπορίας φαρμακευτικών προϊόντων:

α) Καθεστώς αναγνώρισης εγγραφής φαρμακευτικού προϊόντος από εγκεκριμένο διεθνή εταίρο (recognition regime of state registration of a pharmaceutical product).

β) Εθνικό καθεστώς αναγνώρισης (national regime of state registration of a pharmaceutical product).

Ειδικότερα όσον αφορά:

α) Καθεστώς αναγνώρισης της κρατικής καταχώρισης φαρμακευτικών προϊόντων

Φάρμακα που φέρουν εμπορικό σήμα (brand name) ή γενόσημα φάρμακα μπορούν να καταχωρηθούν στο Μητρώο Φαρμακευτικών Προϊόντων (Departmental Registry) με βάση την αποδοχή τους από ένα προεγκεκριμένο διακυβερνητικό ρυθμιστικό φορέα ή ρυθμιστικό φορέα άλλης χώρας. Ο κατάλογος των αποδεκτών ρυθμιστικών οργάνων περιλαμβάνει τον

¹⁶ <https://matsne.gov.ge/en/document/download/29836/22/en/pdf>

Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (European Medicines Agency EMA), την Υπηρεσία Τροφίμων και Φαρμάκων των ΗΠΑ (FDA), καθώς και ρυθμιστικούς φορείς διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών, αλλά και της Ιαπωνίας, της Αυστραλίας, της Νέας Ζηλανδίας και της Τουρκίας.

Για τη διενέργεια πρώτης εισαγωγής φαρμακευτικού προϊόντος (first time import) με το καθεστώς αναγνώρισης κρατικής εγγραφής, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να υποβάλει αίτηση συνοδευόμενη με τα απαραίτητα έγγραφα που περιλαμβάνει αναλυτικά ο Νόμος, καθώς και τέλος εγγραφής.

β) Εθνικό καθεστώς κρατικής καταχώρισης φαρμάκων

Ο δεύτερος τύπος εγγραφής στο Μητρώο Φαρμακευτικών Προϊόντων είναι γνωστός ως εθνική αναγνώριση. Πρόσωπο που ενδιαφέρεται για την εγγραφή φαρμακευτικού προϊόντος με καθεστώς εθνικής αναγνώρισης μπορεί να είναι παραγωγός φαρμακευτικού προϊόντος (manufacturer) ή κάτοχος άδειας εμπορίας (trade licence holder). Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να υποβάλει αίτηση στο State Regulation Agency for Medical Activities μαζί με τα απαιτούμενα από το νόμο έγγραφα που συνίστανται σε διοικητικές και επιστημονικές και τεχνικές πληροφορίες για το φαρμακευτικό προϊόν, καθώς και απόδειξη καταβολής του τέλους εγγραφής, το ύψος της οποίας διαφοροποιείται ανάλογα αν το φαρμακευτικό προϊόν φέρει εμπορικό σήμα ή είναι γενόσημο.

Μηχανισμός Τιμής Αναφοράς Φαρμάκων

Στις 15.02.2023, ξεκίνησε η εφαρμογή του Μηχανισμού Τιμής Αναφοράς Φαρμάκων. Σύμφωνα με τον εν λόγω μηχανισμό, καθορίζεται ανώτατη τιμή για το κάθε σκεύασμα, πάνω από την οποία θα απαγορευτεί η πώλησή του. Σε πρώτο στάδιο, οι τιμές αναφοράς εφαρμόστηκαν σε 1.300 φάρμακα για χρόνιες ασθένειες και ογκολογικές παθήσεις, στις 25.08.2023 επεκτάθηκαν σε 1.000 επιπλέον (αντιυπερτασικά, αντιπηκτικά, αντιισταμινικά, αντιβιοτικά, γαστρεντερικά, αναλγητικά και αντιφλεγμονώδη), ενώ μέχρι το τέλος του έτους θα εφαρμοστούν σε 7.000 σκευάσματα. Ο σχετικός κατάλογος είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Υγείας (<https://referenceprice.moh.gov.ge/>).

Σημειώνεται ότι η τιμή αναφοράς που καθορίζεται για τα φάρμακα είναι διαφορετική για τα πρωτότυπα και τα γενόσημα, ενώ οι τιμές αναθεωρούνται μία φορά το χρόνο, καθώς και στην περίπτωση που η ισοτιμία του GEL ενισχυθεί ή υποτιμηθεί κατά 10% ή και περισσότερο σε σχέση με το δολάριο και το ευρώ.

Προέγκριση φαρμάκων από το κράτος

Στις 23.06.2023, ο Ρυθμιστικός Οργανισμός Ιατρικών και Φαρμακευτικών Δραστηριοτήτων της Γεωργίας ανακοίνωσε την προέγκριση 563

φαρμακευτικών σκευασμάτων, προκειμένου να απλοποιήσει τη διαδικασία εισαγωγής τους για εγχώριες εταιρείες. Η διαδικασία πραγματοποιήθηκε χωρίς τη συμμετοχή των φαρμακευτικών εταιρειών, με απώτερο στόχο τη διεύρυνση της πρόσβασης σε φάρμακα για τους ασθενείς στη χώρα. Ο κατάλογος των προεγκριμένων σκευασμάτων μπορεί να αντληθεί από τον ακόλουθο σύνδεσμο:

<https://www.moh.gov.ge/ka/news/7556/regulirebis-saagentom%2C-563--medikamenti-proaqtiulad-daaregistrira>

Συμφωνίες Ελεγχόμενης Εισόδου

Επόμενος στόχος του Υπουργείου Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων, είναι η αγορά από το κράτος φαρμάκων νεότερης γενιάς μέσω απευθείας διαπραγματεύσεων με τον παραγωγό ή τον κάτοχο της άδειας εμπορίας, επί τη βάση του μοντέλου Συμφωνιών Ελεγχόμενης Εισόδου (Managed Entry Agreement).

Ζ. ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Υπουργείο Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων

<https://www.moh.gov.ge/en/>

Ιατρικός και Φαρμακευτικός Ρυθμιστικός Οργανισμός

<https://rama.moh.gov.ge/>

Οργανισμός Φαρμάκων

<https://drugagency.moh.gov.ge/>

Επιτροπή Ανταγωνισμού

<https://gnca.gov.ge/index.php?m=358&lng=eng>

Εθνικό Κέντρο Ελέγχου Νόσων και Δημόσιας Υγείας

<https://www.ncdc.ge/#/home>

Οργανισμός Κοινωνικών Υπηρεσιών

<https://ssa.moh.gov.ge/index.php?lang=2&id=>

Φαρμακευτικά ιδρύματα - Ηλεκτρονική φροντίδα υγείας

<https://pharmacy.moh.gov.ge/Pages/Products.aspx>

Invest in Georgia

<https://www.investingeorgia.org/en/key-sectors/pharmaceuticals1>

Ένωση Αντιπροσώπων Φαρμακευτικών Εταιρειών στη Γεωργία

<http://www.apcrg.org.ge/en/about.php>

Γεωργιανή Ένωση Φαρμακείων

http://pharmassociation.ge/?page_id=13&lang=en

Βάση Δεδομένων Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας

<https://apps.who.int/nha/database/ViewData/Indicators/en>

Εταιρεία κλαδικών ερευνών Galt & Taggart

<https://www.galtandtaggart.com/en/reports/research-reports?cat=2>

Εταιρεία Georgia Healthcare Group

<http://ghg.com.ge/industry-and-market-overview>

ΜΚΟ Ινστιτούτο για την Ανάπτυξη της Ελευθερίας της Πληροφόρησης (IDFI)

https://idfi.ge/en/health_sector_overview_2022